

De glans van de verkiezingsoverwinning is bij D66 snel aan het verdwijnen

Posted on 22 november 2025 by Coen de Jong

D66 won de Tweede Kamerverkiezingen op een wolk van positivisme over lijsttrekker Rob Jetten. Neil Postman, bekend van de klassieker *Amusing Ourselves To Death* (1985), zou hebben gezegd: D66 voerde geen campagne voor een politiek programma, maar zond commercials uit voor een gevoel (‘energie’, ‘moderniteit’) dat de consument (de kiezer) nodig dacht te hebben. Dat D66 weinig opheeft met democratische principes ontging veel kiezers. En de glans ging al snel af van de verkiezingswinst.

De 26 zetels die D66 op 29 oktober binnenhaalde waren er twee meer dan in 2021 onder Sigrid Kaag, die ‘nieuw leiderschap’ beloofde, maar regenteske arrogantie bracht. Kaag vertrok voortijds – briesend over het ondankbare Nederland – en D66 leed in november 2023 met Rob Jetten als lijsttrekker een daverende nederlaag.

D66 erkende in een zelfevaluatie – opgesteld door de eigen Hans van Mierlo

Stichting met de titel *Het is aan Ons* – dat de connectie met de kiezer was verdwenen. De evaluatie wees op de belerende toon van D66-kopstukken (denk: Tjeerd de Groot) in de stikstofcrisis met mantra's als 'er is geen alternatief' of 'het moet van de rechter'.

Stabiel, optimistisch en toekomstgericht

D66 erkende tegelijk dat als 'woke' geziene stokpaardjes (zelf sprak D66 van 'onze agenda van gelijkheid en emancipatie') kiezers had weggejaagd. De evaluatie concludeerde dat D66 inhoudelijk gelijk had, maar dat het publiek dat niet inzag omdat 'extreemrechts' het debat domineerde.

De zelfkritiek betrof dus vooral de vorm en niet de inhoud. Die vorm kreeg in aanloop naar de verkiezingen van 29 oktober 2025 een *make-over*. Er lag een kans: de coalitie met PVV, VVD, BBB en NSC had met geruzie het vertrouwen in de politiek geschaad. Het gaf D66 ruimte zich te presenteren als stabiel, optimistisch en toekomstgericht.

De marketeers van D66 besloten de Nederlandse vlag – het symbool van hun rechts-populistische tegenstanders – te adopteren en er hun eigen boodschap op te plakken. Een variant op wat de Democraten in de VS proberen: etniciteit- en klasse-overstijgende issues als woningnood noemen en de kiezer daarover idyllische toekomstbeelden voorspiegelen.

Nederlandse kiezers willen minder asiel, meer woningen en maken zich zorgen over de eigenheid van Nederland. D66 kwam met de belofte van realistisch asielbeleid én tien gloednieuwe steden. Kers op de taart was een breed glimlachende Jetten, staand voor een enorme Nederlandse vlag.

Wie D66 kent weet hoe tegennatuurlijk een Nederlandse vlag voor die partij is: het tafereel had veel weg van wat men in het Engels '*camp*' noemt: aanstellerige overdrijving.

Teksten als 'het kan wel' en 'kies voor de positieve krachten' zetten de toon. Jetten droeg consequent witte overhemden met opgestroopte mouwtjes, net als Jesse Klaver en Mark Rutte eerder deden. Jetten was deze campagne in veel opzichten de leerling van Rutte, met het weglachen van moeilijke kwesties. Het klimaat speelde geen prominente rol in deze campagne, de trui met 'klimaatdrammer' erop was

opgeborgen. Op verkiezingsavond zwaaide het aanwezige D66 kader met bij de ingang door het campagneteam uitgedeelde Nederlandse en Europese vlaggetjes.

Direct terugtrekkende bewegingen

Al snel na de verkiezing bleek de vlag er anders voor te hangen. D66-mastodont Roger van Boxtel verscheen op televisie en stelde dat de tien steden 'metaforisch' waren bedoeld. Immigratiebeperking zou moeten komen van het migratiepact van de Europese Unie. Daarin speelt wensdenken een grote rol, want binnen de EU bestaat nog lang geen overeenstemming over migratiebeperking. En het zwaaien met de Nederlandse vlag? Jetten zong snel na de verkiezingen de lof van een Europees leger. Ook liet hij direct blijken per se met GroenLinks-PvdA te willen regeren, wat de vraag oproept hoeveel er klopt van de beweringen het asielsysteem te willen hervormen. 'Een kut-systeem' had Jetten het nog tijdens de campagne genoemd. GroenLinks, nu geleid door Klaver, juicht immers bij de ongehinderde instroom van asielzoekers uit landen als Somalië en Afghanistan.

Tijdens de kabinetten Rutte III en IV mocht Jetten als minister voor zijn beurt spreken door te zeggen dat het klimaatbeleid niet 'haalbaar en betaalbaar' hoefde te zijn. In 2025 moet er geld naar Defensie en zijn klimaatuitgaven impopulair. Jetten sprak desondanks uit niet in een coalitie te willen stappen die niet groen is. De klimaatveelvraat kan elk moment weer aan de coalitietafel aanschuiven, net als het stikstofspook.

De verkenningsronde voor het vormen van een regeringscoalitie vertrouwde Jetten toe aan NS-directeur en oud-D66-minister Wouter Koolmees omdat die 'met iedereen door één deur kon'. De permanent van een lach voorziene Koolmees stuitte op een keihard 'njet' van Dilan Yesilgöz voor een coalitie met GroenLinks-PvdA erin.

De VVD had ternauwernood een afstraffing voorkomen door GroenLinks-PvdA expliciet uit te sluiten, wat 85 procent van de VVD-kiezers ook steunt. Koolmees kwam met de oplossing om D66 en CDA eerst drie weken te laten praten over vijf onderwerpen, met de bijvangst om de VVD voor voldongen feiten te kunnen stellen.

Voordat besprekingen konden beginnen, kleunde de partij pijnlijk mis met de aanstelling tot informateur van oud-minister (in het pre-Fortuyn tijdperk) Hans Wijers. *NRC* meldde dat Wijers op de uitslagenavond tijdens een

netwerkbijeenkomst zijn voorkeur voor regeren met GroenLinks-PvdA had uitgesproken en – daar schuurde het – Yesilgöz een leugenaar zou hebben genoemd.

Lobbygroep voor ondernemers

Wijers stamelde op een persconferentie, in de camera's kijkend als een neushoorn met geheugenverlies, ongemakkelijk dat zijn positie onaangetast was – vakkundig opgejaagd door RTL-verslaggeefster Floor Bremer. Een dag later stapte Wijers op nadat *NRC* een appje van Wijers publiceerde waarin Wijers naar Yesligöz verwees als 'feeks'. Geen goed beeld voor een partij die hete tranen huilde nadat Sigrid Kaag op X veelvuldig als heks was afgebeeld.

Het gelekte appverkeer maakte ook duidelijk dat Wijers onderdeel is van een lobbygroep van ondernemers onder aanvoering van Willem Sijthoff ('Stem voor Stabiliteit') die aanstuurt op 'een stabiele midden-coalitie'. Het publiek ving even een glimp op van de bewegingen achter de schermen door donateurs en netwerkpartners van partijen als D66, CDA en VVD.

Met D66 en GroenLinks-PvdA sympathiserende duiders ontstaken na het vertrek van Wijers in razernij: *NRC* en journalist Hugo Logtenberg kregen de zwarte piet toegeschoven. Het waren krokodillentranen: overal in medialand zitten zaakwaarnemers en pleitbezorgers van D66 en GroenLinks-PvdA aan tafel.

Net als Rutte vóór hem krijgt Jetten amper kritische vragen en continu steuntjes in rug. In praatprogramma's van de NPO en RTL benaderen duiders én presentatoren D66-opponent Yesilgöz niet zelden met nauwelijks verholen minachting en vijandigheid.

Israël en Gaza als splijtzwam

Jettens voorliefde voor GroenLinks belast de verhouding met Yesligöz verder. In juni 2025 had hij haar nog 'wegkijken bij genocide' verweten, geen fijne start voor samenwerking. De felle anti-Israël stellingnames van Jetten en zijn fractiegenoot Jan Paternotte zijn nooit teruggenomen, terwijl van bijvoorbeeld de beweringen over acute hongersnood in Gaza niets is gebleken.

Het is voor D66 een handicap dat het naast Jetten geen andere aansprekend figuur

voor de camera's weet te zetten. Oudgedienden lijden aan het probleem dat de zelfevaluatie van de Hans van Mierlo Stichting benoemde: betweterig en buiten eigen kring (zeer) impopulair. Voor het vlottrekken van het formatieproces kan D66 moeilijk aankomen met oud-lijsttrekker Alexander Pechtold, oud-minister Kajsa Ollongren of oud-Kamervoorzitter Vera Bergkamp.

D66 heeft teveel zetels behaald voor de basis die de partij heeft. Net als de PVV in 2023 heeft D66 amper aansprekend personeel, wekt het bij kiezers van andere partijen bovengemiddelde afkeer op en is hun coalitie van hun voorkeur onbereikbaar. De glans van de nipte verkiezingsoverwinning van 29 oktober gaat er snel vanaf.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***

Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!